

the institute
of economics,
zagreb

СТУДИЈА ЗА ЗЕМЈАТА:
СЕВЕРНА
МАКЕДОНИЈА

Загреб, 2019

Економски институт, Загреб

Плоштад Џ. Ф. Кенеди 7

10000 Загреб, Хрватска

АВТОРИ

Јелена Будаќ

Горан Бутурац

Давор Микулиќ

Едо Рајх

Сунчана Слијепчевиќ

ДИЗАЈН

Владимир Суксер

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Владимир Суксер

ПРЕВОД И КОПИРАЊЕ СО УРЕДУВАЊЕ

Синоним преводи - Sinonim Translations

ИСТРАЖУВАЊЕ

Хендал д.о.о. - Hendal d.o.o.

Ставовите изразени во оваа студија им припаѓаат на авторите и не ги претставуваат нужно и оние на Економскиот институт, Загреб. Оваа студија е дел од истражувачкиот проект „Нелегална трговија со тутунски производи: Криумчарењето како искуство долж балканската рута – BalkanSmugg“, финансиран од PMI IMPACT – глобална иницијатива со специјално одобрени средства за неа од страна на Филип Морис Интернационал - Philip Morris International (PMI), за поддршка на проекти посветени на борбата против нелегалната трговија и сродните злосторства. Во изведбата на своето истражување авторите ја задржаа целосната независност од PMI. Ставовите и мислењата изразени во овој документ се оние на авторите и не ги одразуваат нужно и ставовите на PMI.

Содржина

Клучни наоди	2
1. Вовед	4
2. Пушачки навики	5
3. Навики на купување: легални или сиви пазари	7
4. Достапност на цигарите и сечениот тутун на сивиот пазар	10
5. Излегување од сивиот пазар	12
6. Чувствителноста на цената кај потрошувачката на нелегалните тутунски производи	14
7. Меѓународна трговија со тутунски производи	16
8. Непријавена работа	20
9. Неприфатливоста на некои одредени практики во нелегалната трговија со тутун	22
10. Перцепциите и мислењата на јавноста за сивиот пазар	23
Додаток	25

Клучни наоди

- Од 39 проценти од возрасната популација на пушачи во Северна Македонија, 96 проценти купуваат тутунски производи во овластени продавници. 94 проценти пушат индустриски произведени цигари, а 6 проценти купуваат сечен тутун за виткање и самите го ставаат во цигари.
- Учеството на пушачите од Северна Македонија во вкупниот број на пушачи кои купуваат на сивиот пазар е под просекот, гледано во анализираните земји во регионот. Тоа изнесува околу 4 проценти.
- Повеќето пушачи кои купуваат на сивиот пазар во Северна Македонија, купуваат сечен тутун.
- Повеќето од македонските пушачи се префрлија на сивиот пазар на тутунски производи од моментот кога дојде до поскапување на цигарите (52 проценти) и од почетокот на економската криза (16 проценти). За 73 проценти од нив, главната причина за купување тутунски производи на сивиот пазар е поволната цена.
- Поголемиот дел од купувачите на сивиот пазар се лојални на своите незаконски продажни места. Осум од десет купувачи на сивиот пазар би побарале ново место за купување на сивиот пазар, ако поради некои причини не би можеле да ги купат нелегалните тутунски производи на нивното вообичаено место.
- Вообичаените продажни места на сивиот пазар се препродавачите на улица. Сите пушачи ги прават своите набавки во земјата, што би можело да значи дека сивиот пазар на тутунски производи функционира добро во Северна Македонија.
- Секој петти купувач би ја намалил својата потрошувачка на цигари или сечен тутун од сивиот пазар, кога цената на легалните цигари би се намалила. Грижата за здравјето би мотивирала речиси половина од пушачите да го напуштат сивиот пазар. Намлувањето на цените на легалниот пазар, би мотивирала 32 проценти од пушачите да престанат да купуваат од сивиот пазар.
- Достапноста и на цигарите и на сечениот тутун на сивиот пазар се нема променето во последните две години, според мислењето на повеќето пушачи во Северна Македонија.
- Северна Македонија е нето извозник на тутунски производи. Државата увезува необработен тутун (89 проценти од вкупниот македонски извоз на тутун) и увезува цигари. Главен извозен партнер е Грција. Северна Македонија има позитивен трговски биланс во тутунските производи, што резултираше со трговски суфицит од 103,5 милиони евра во 2017 година и укажа на тоа дека Северна Македонија има компаративна предност на регионалните пазари за тутунски производи.
- Сивиот пазар и непријавената работа се тесно поврзани, а истражувањето ни овозможи да ја проценеме понудата и побарувачката на непријавена работа во Северна Македонија. Над 6 проценти од испитаниците имаат купено стоки што, како што претпоставуваат, биле произведени преку непријавена работа. Само 1,4 проценти од испитаниците изјавиле дека биле платени за непријавена работа во последните 12 месеци. Помладиот, подобро образованиот и високоплатениот дел од популацијата е повеќе склон кон учество и во понудата и во побарувачката на непријавена работа во Северна Македонија.

- Општо гледано, граѓаните имаат негативно мислење за недозволената трговија со тутун. За поголемиот дел од македонските граѓани (околу 86 проценти), купувањето на тутунски производи на сивиот пазар е неприфатливо однесување.
- Речиси осум од десет лица во Северна Македонија се согласуваат дека сивиот пазар на тутунски производи предизвикува значителна штета на државниот буџет и дека криумчарењето на тутунските производи е дел од организираниот криминал.

1. Вовед

Незаконската трговија, сивиот пазар и криумчарењето тутун веќе долго време се присутни во балканскиот регион. Истражувачкиот проект **„Незаконска трговија со тутунски производи: криумчарењето како искуство долж балканската рута – BalkanSmugg’** финансиран од PMI IMPACT и имплементиран од Економскиот Институт во Загреб, од јули 2017 до септември 2019 извршил проценка на нелегалната трговија со цигари и други тутунски производи во седум земји долж балканската рута на криумчарење.

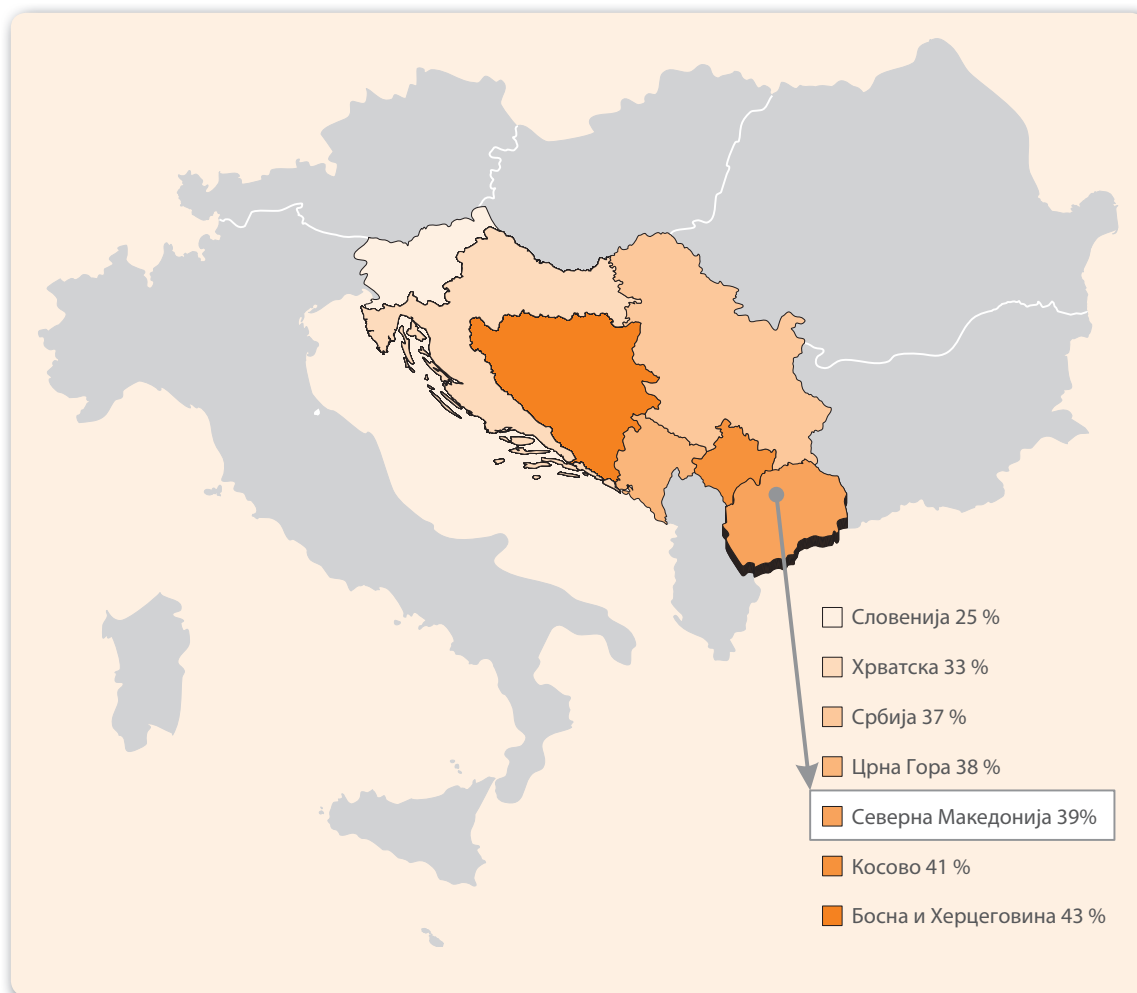
Специфичната цел на проектот беше да создаде силна база на докази за нелегалната трговија со тутун во Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина, Србија, Црна Гора, Северна Македонија и Косово. Затоа, во суштината на ова истражување е проценка на анкетата за ставовите и практиките на пушачите кои купуваат цигари на црниот пазар и мислењето на граѓаните за нелегалната трговија со цигари и тутунски производи. Во 2018 спроведовме истражување со 3.000 испитаници од секоја земја, во вкупен износ од 21.000 испитаници во регионот.

BalkanSmugg студија за земјата: Северна Македонија ги презентира клучните наоди во врска со Словенија, како една од земјите од интерес. Таа фрла светлина врз навиките и практиките на пушачите за купувањето цигари и сечен тутун, вклучувајќи го и искуството за купување тутунски производи на сивиот пазар. Увидот во карактеристиките на сивиот пазар, типичниот „пакет“ на купување и како пушачите го оценуваат квалитетот и достапноста на производите на сивиот пазар, нудат вредни информации од прва рака. Се врши истражување на јавното мислење во врска со прифатливото однесување околу нелегалната трговија со цигари и тутунски производи и перцепциите на јавноста за нејзините негативни ефекти, па затоа нашиот проект е првата сѐопфатна студија за нелегалната трговија и црниот пазар на цигари и други тутунски производи во балканскиот регион, којашто се занимава со проблемот и од гледна точка на граѓаните и на потрошувачите на тутун. Резултатите се преставени за Северна Македонија и се интуитивни, во споредба со другите набљудувани земји, за да се обликува регионалниот контекст на наодите.

Се надеваме дека заинтересираните страни вклучени во овој проект и креаторите на политиката, ќе најдат резултати кои ќе бидат инспиративни за борбата против нелегалната трговија. Крајната цел на оваа студија е да се подигне свеста за штетноста на нелегалната трговија со цигари и други тутунски производи во Северна Македонија.

2. Пушачки навики

Слика 2.1. Распространетост на пушењето по земја

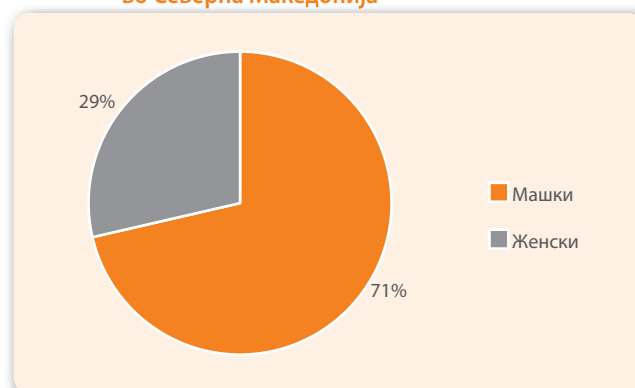

Извор: податоци од истражувањето.

**Распространетоста на пушењето
во Северна Македонија е 39
проценти.**

- Податоците од истражувањето покажаа дека речиси секоја четврта од десет возрасни личности во Северна Македонија пуши цигари, или некои други тутунски производи (Слика 2.1.). Точно 39 проценти од анкетираниите лица на возраст од 18+ се изјасниле како пушачи, што е малку над просечната распространетост на пушењето кај сите анализирани земји во регионот (36 проценти).
- Распространетоста на пушењето во Северна Македонија е поголема меѓу машката, отколку меѓу женската популација (Слика 2.2.).
- Најпопуларниот тутунски производ во Северна Македонија се индустриски произведените цигари кои се користат од страна на 94 проценти од пушачите (Слика 2.3.). Околу 6 проценти од пушачите го користат сечениот тутун за виткање и си полнат свои домашни цигари, додека другите тутунски производи се користат од само мал број на корисници.
- Учеството на пушачите на сечениот тутун во вкупниот број на пушачи во Северна Македонија е под регионалниот просек.

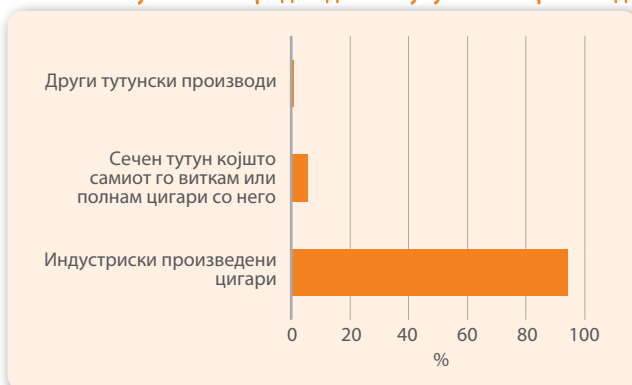
Слика 2.2. **Распространетост на пушењето според полот во Северна Македонија**

Извор: податоци од истражувањето.

Многу повеќе машки отколку женски пушат тутунски производи.

Слика 2.3. **Пушење според видот на тутунските производи**

94 проценти од пушачите користат индустриски произведени цигари.

6 проценти од пушачите користат сечен тутун .

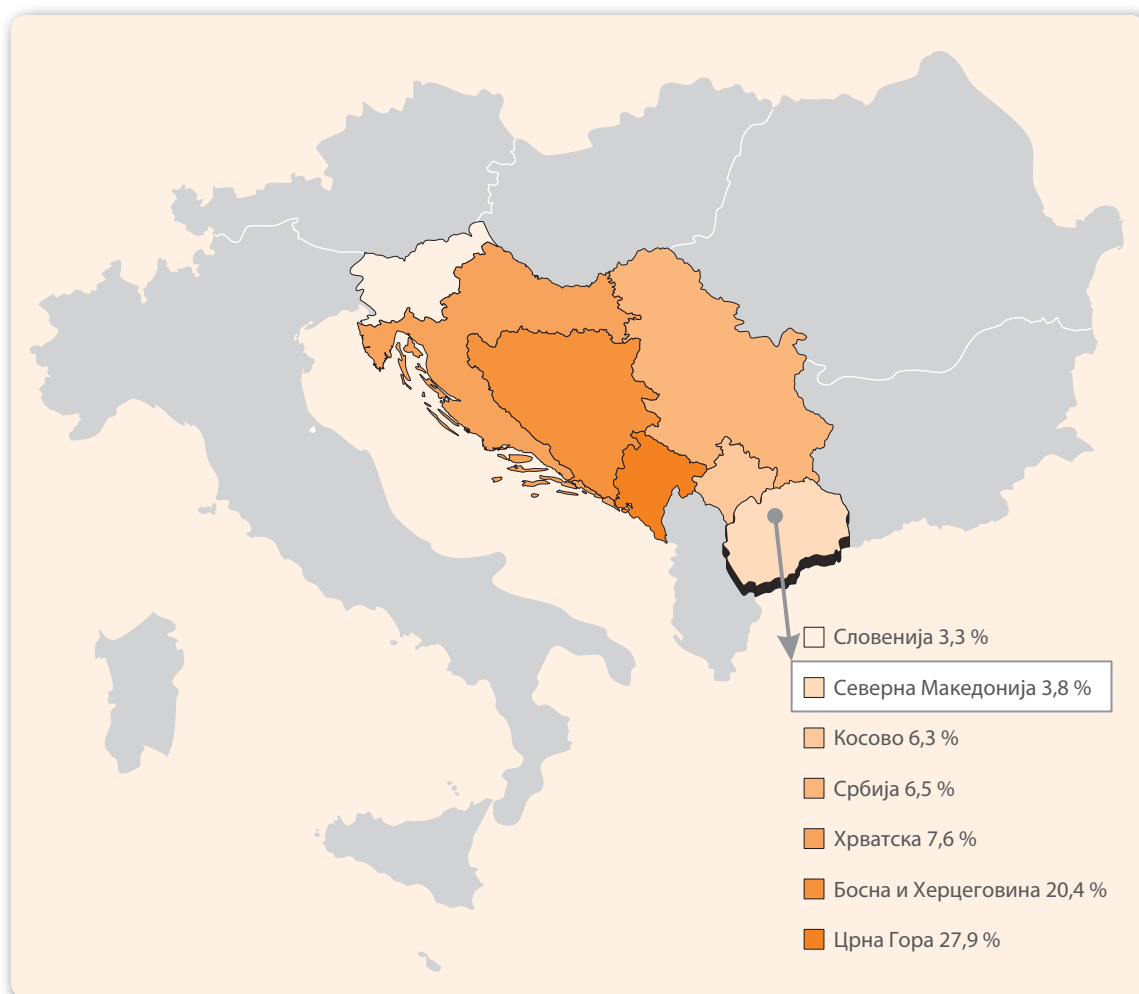
Забелешка: повеќекратни одговори. Во проценти на пушачи.
Извор: податоци од истражувањето.

3. Навики на купување: легални или сиви пазари

- Пушачите во Северна Македонија претежно купуваат тутунски производи во овластени продавници. Нешто помалку од 4 проценти од пушачите ги купуваат своите тутунски производи на сивиот пазар, што е под регионалниот просек од 11 проценти (Слика 3.1.).
- **Сечениот тутун е главниот производ којшто се купува на сивиот пазар.** Речиси 98 проценти од пушачите кои купуваат тутунски производи на сивиот пазар, користат неофицијални добавувачи за купувањето на сечен тутун. Само 2 проценти од пушачите купуваат индустриски произведени цигари на сивиот пазар (Слика 3.2.).
- Главниот канал на сивиот пазар во Северна Македонија каде што пушачите претежно купуваат нелегални тутунски производи, се пријателите и познаниците, 84 проценти (Слика 3.3.).
- Купувањето на сивиот пазар во најголем дел е поврзано со ценовната конкурентност на тутунските производи што инаку се достапни во редовните продавници. Повеќе од половина од македонските пушачи се префрлија на сивиот пазар за тутунски производи, откако цигарите станаа поскапи (52 проценти). Покрај тоа, економската криза исто така имаше влијание врз поголемата побарувачка на тутунски производи на сивиот пазар (Слика 3.4.).
- 72 проценти од пушачите кои купуваат на сивиот пазар изјавуваат дека **главната причина зошто почнале да купуваат на сивиот пазар, е подобрата цена на тутунските производи.**

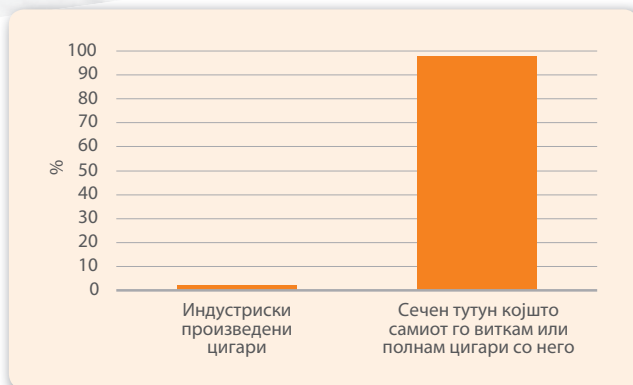
Околу 4 проценти од пушачите **купуваат на сивиот пазар во Македонија.**

Слика 3.1. Учество на пушачите кои купуваат на сивиот пазар по земја

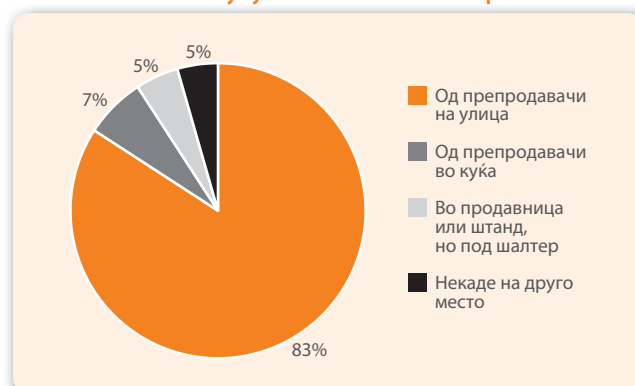
Извор: податоци од истражувањето.

Слика 3.2. **Тутунски производи од сивиот пазар**

Забелешка: повеќекратни одговори.
Извор: податоци од истражувањето.

Слика 3.3. **Место на купување на сивиот пазар**

Извор: податоци од истражувањето.

Слика 3.4. **Од кога пушачите купуваат тутунски производи на сивиот пазар**

Извор: податоци од истражувањето.

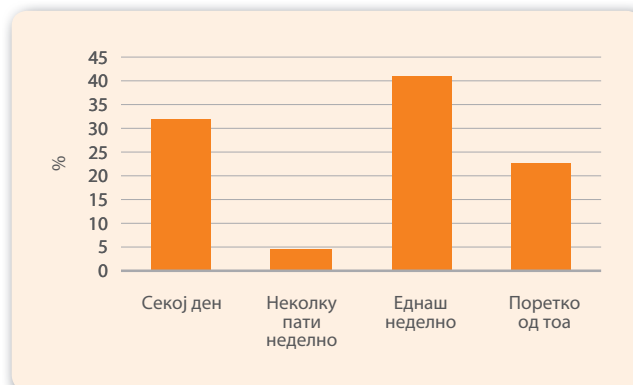
4.

Достапност на цигарите и сечениот тутун на сивиот пазар

- Речиси две третини од испитаниците купуваат сечен тутун на сивиот пазар барем еднаш неделно, додека околу една третина на испитаниците секојдневно купуваат сечен тутун на сивиот пазар (Слика 4.1).
- Над 70 проценти од купувачите сметаат дека достапноста на цигарите и сечениот тутун на сивиот пазар е иста како и пред две години (Слика 4.2).
- 16 проценти од пушачите проценуваат дека цигарите на сивиот пазар се подостапни денес во споредба со ситуацијата пред две години.
- 18 проценти од пушачите проценуваат дека сечениот тутун на сивиот пазар е подостапен денес во споредба со ситуацијата пред две години.

Повеќето од пушачите во Северна Македонија сметаат дека достапноста на тутунските производи на сивиот пазар се нема променето во последните две години.

Слика 4.1. Фреквенција на купувањето на сивиот маркет

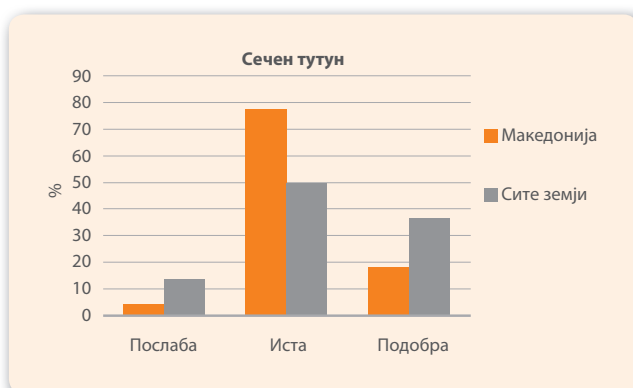
Извор: податоци од истражувањето.

Слика 4.2. Трендови на достапноста на тутунските производи на сивиот пазар

Во споредба со пред две години:

16 проценти од пушачите ја проценуваат како подобра достапноста на цигарите на сивиот пазар.

18 проценти од пушачите ја проценуваат како подобра достапноста на сечениот тутун на сивиот пазар.

Забелешка: Во споредба со пред две години.
Извор: податоци од истражувањето.

5. Излегување од сивиот пазар

- Купувачите на сивиот пазар беа прашани што би направиле кога не би можеле да ги купат тутунските производи на нивното вообичаено место (Слика 5.1.). Осум од десет купувачи би побарале ново продажно место во рамките на сивиот пазар, што значи дека сè додека постои сивиот пазар, тој ќе биде најпосакуваното продажно место за поголемиот дел од пушачи кои се вклучени во нелегалната трговија во Северна Македонија.
- Приближно, само 9 проценти од испитаниците би почнале да купуваат во овластените продавници, а 7 проценти би прекинале со пушењето кога не би можеле да ги купат тутунските производи на нивното вообичаено место.
- Речиси половина од пушачите во Словенија би престанале да купуваат нелегални тутунски производи, единствено ако им се појават некои здравствени проблеми. Дополнително, речиси 32 проценти од купувачите би излегле од сивиот пазар, ако паднат цените на цигарите на легалниот пазар.
- Воведувањето на строги казни за купувачите би мотивирало 11 проценти од пушачите да престанат со купувањето на сивиот пазар (Слика 5.2.).

Поголемиот дел од купувачите на сивиот пазар ќе им останат лојални на нелегалните продажни места.

Слика 5.1. **Што би направиле пушачите кога не би можеле да ги купат нелегалните тутунски производи на нивното вообичаено место**

Ако вообичаеното место за нелегално купување не е повеќе достапно, 9 проценти од пушачите би се префрлиле на легалниот пазар.

Извор: податоци од истражувањето.

Слика 5.2. **Мотивација за излегување од сивиот пазар на тутунски производи**

Пониските цени на легалните тутунски производи би ги мотивирале пушачите да излезат од сивиот пазар.

Забелешка: повеќекратни одговори.
Извор: податоци од истражувањето.

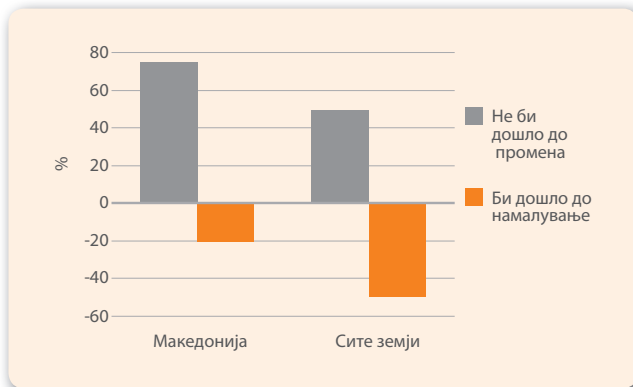
6.

Чувствителноста на цената кај потрошувачката на нелегалните тутунски производи

- Ако цената на цигарите се изедначи и на легалниот и на сивиот пазар, секој петти купувач би ја намалил потрошувачката на нелегални цигари. (Слика 6.1.).
- И покрај промената во цената која легално купените цигари, 50 проценти од купувачите не би ја промениле потрошувачката на нелегално купените цигари.
- Секој петти купувач би ја намалил потрошувачката на сечениот тутун на сивиот пазар, ако дојде до намалување на цената на легалните цигари (Слика 6.2.).
- Нивото на чувствителност кон промената на цената кај купувачите на сивиот пазар е помала во Северна Македонија, отколку што е во просек во земјите во регионот.

Потрошувачката на нелегалните тутунски производи не е чувствителна на промените во цената кај легално купените цигари, како што е тоа во просек во земјите во регионот.

Слика 6.1. Чувствителноста на цената кај нелегалните цигари

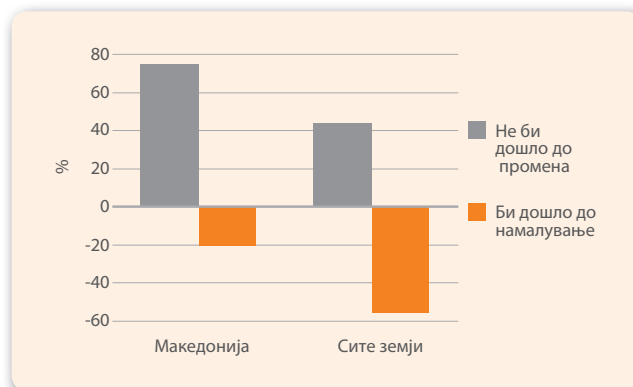

Извор: податоци од истражувањето.

21 процент од купувачите на сивиот пазар во Македонија би ја намалиле потрошувачката на нелегалните цигари, ако се намали цената на легално купените цигари и се изедначи со цената на цигарите купени на сивиот пазар.

Слика 6.2. Потрошувачка на нелегалниот сечен тутун

21 процент од купувачите на сивиот пазар во Македонија би ја намалиле потрошувачката на нелегалниот сечен тутун, ако се намали цената на легално купените цигари и се изедначи со цената на сечениот тутун купен на сивиот пазар.

Извор: податоци од истражувањето.

7. Меѓународна трговија со тутунски производи

Северна Македонија е нето извозник на тутунски производи.

- Резултатите на истражувањето покажуваат дека пушачите во Северна Македонија купуваат тутунски производи на продажните места во земјата.
- Во 2017, Северна Македонија извезла тутунски производи во вредност од 141 милиони евра. Трговскиот суфицит изнесувал 103,5 милиони евра во 2017 (Слика 7.1.).
- Необработениот тутун прави 89 проценти од извозот на тутун (Слика 7.2.). Извозот на цигари прави 11 проценти од вкупниот извоз на тутунски производи. Во структурата на увозот на тутунски производи во Северна Македонија, најголемо учество имаат цигарите (52,4%), потоа необработениот тутун (44,7%).

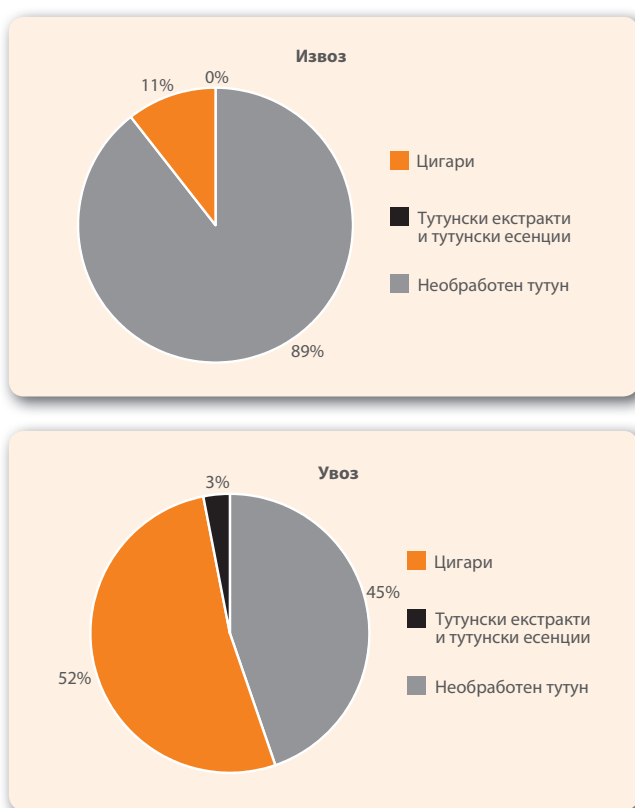
Слика 7.1. Македонска трговија со тутун

Извор: Пресметки на авторот врз основа на UN Comtrade и ИТС статистики.

Македонскиот трговски биланс на тутунските производи е позитивен. Трговскиот суфицит изнесува над 100 милиони евра заради високиот извоз и нискиот увоз на тутунските производи.

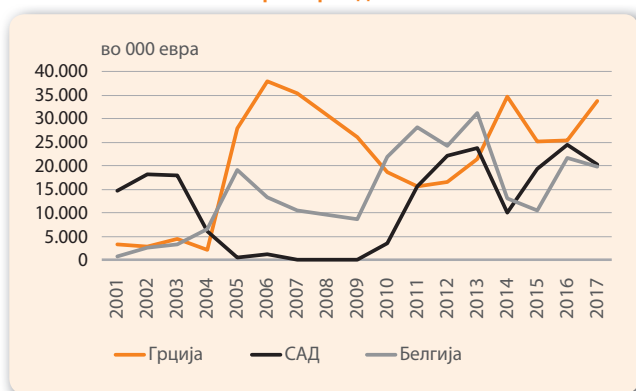
Слика 7.2. Извоз и увоз по видот на тутунски производи, 2017

Извор: Пресметки на авторот врз основа на UN Comtrade и ИТС статистики.

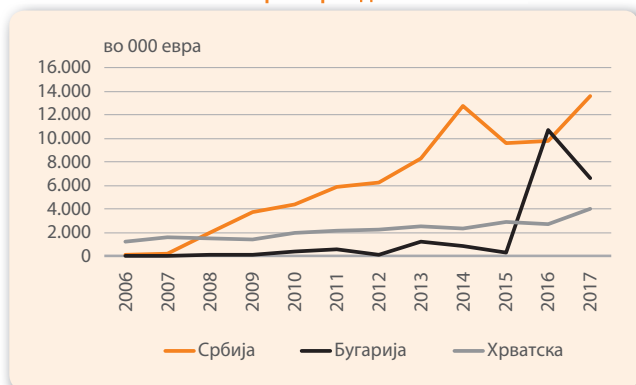
- Над половина од вкупниот извоз на тутунски производи на Северна Македонија отиде во Грција (24 проценти), САД и Белгија во 2017 (Слика 7.3.). Земјите од регионот се помалку застапени во македонскиот извоз на тутунски производи.

Слика 7.3. **Македонскиот извоз на тутун на трите водечки извозни пазари - трендови 2001-2017**

Извор: Пресметки на авторот врз основа на UN Comtrade и ИТС статистики.

Слика 7.4. **Македонскиот увоз на тутун од трите водечки извозни пазари - трендови 2006-2017**

Извор: Пресметки на авторот врз основа на UN Comtrade и ИТС статистики.

- Србија е водечкиот партнер за увоз на тутун (Слика 7.4.). Над една третина од увозот на тутунски производи во 2017-та година дојде од Србија. Интересно е тоа што, увозот на тутунски производи од Бугарија, - вториот важен партнер за увоз на тутун, нагло се зголеми во 2015-та и 2016-та година. Северна Македонија увезе речиси 18 проценти на тутунски производи од Бугарија. Увозот на тутунски производи од Србија и Хрватска е во пораст од 2016-та па натаму.

- Северна Македонија има највисок позитивен трговски биланс од речиси 33 милиона евра со Грција, по што следи со САД (20 милиони евра). Негативниот трговски биланс е забележан со двете земји од регионот, Србија и Хрватска (Слика 7.5.).

Слика 7.5. **Македонски трговски биланс во тутунски производи според земји**

Извор: Пресметки на авторот врз основа на UN Comtrade и ИТС статистики.

Трговијата со тутун со земјите од регионот е помалку важна во споредба со другите земји.

8. Непријавена работа

Само 1,4 проценти од возрасната популација во Северна Македонија пријавила дека примила приход од непријавена работа во последните 12 месеци, а околу 9 проценти имаат купено стока, која, како што веруваат, била резултат на непријавена работа.

- Сивиот пазар на тутунските производи е дел од сивата економија од аспект на даночно затајување, како и поради непријавената работа. Криумчарите, продавачите и препродавачите на тутунски производи на сивиот пазар заработиле непријавен приход заради непријавената работа.
- **Степенот на непријавената работа во Северна Македонија** се проценува од аспект на побарувачката и понудата во истражувањето.
- Резултатите од истражувањето покажаа дека **над 6 проценти од возрасната популација во Северна Македонија има купено некои производи** за кои имаат причина да претпоставуваат дека **приходот не бил целосно пријавен** кај даночните или институциите за социјално осигурување (Слика 8.1.)
- Склоноста да се набават производи испорачани од единици кои се вклучени во непријавена работа е поголема кај женската популација (7,2 проценти наспроти 5,3 проценти кај машката популација). Побарувачката на производи кои се испорачани од единици ангажирани во непријавена работа е најизразена кај популацијата во возрасната група од 25-34 години, каде што едно од десет лица било вклучено во купување на производи, за кои се претпоставува дека се испорачани од страна на UDW-секторот.

Слика 8.1. Купувачи на производи кои би можеле да бидат резултат на непријавена работа

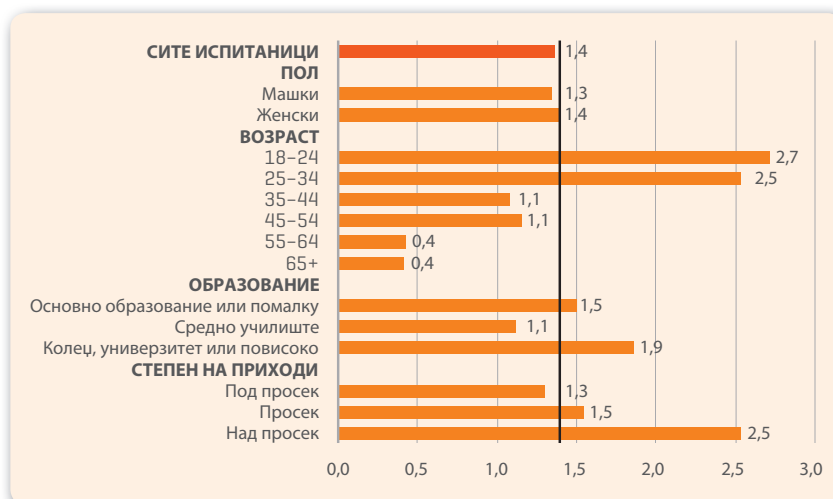

Купувачи на производи кои се поврзани со непријавена работа се високообразованите и побогати лица.

Забелешка: Процент на лица кои набавиле било какви производи за кои имале добра причина да претпостават дека биле создадени со непријавена работа.
Извор: анкета.

- Спротивно на претходните студии каде што непријавената работа обично се смета дека делува како социјален тампон, резултатите од истражувањето за Северна Македонија укажуваат дека **високообразованите лица со натпросечен приход, се позаинтересирани за набавка на стоки и услуги поврзани со непријавената работа.**
- Според самостојната изјава на испитаниците од истражувањето, **само 1,4 проценти од возрастната популација во Северна Македонија, покрај нивните редовни активности, биле исплатени за некаква непријавена работна активност, во пари или во натура во последните 12 месеци (Слика 8.2.)**
- Како во случајот со побарувачката на непријавената работа, **склоноста за снабдување со непријавена работа е поголема кај младата популација и кај лицата кои примаат натпросечен приход.**
- Учеството на лицата со основно и високо образование во снабдувањето со непријавена работа е помало од учеството на подобро образованите лица со универзитетско образование.

Слика 8.2. Популацијата која била платена за непријавени активности во последните 12 месеци

Најголемиот број на лица кои извршиле непријавена работа – (UDW) е пријавен од страна на популацијата на возраст од 18-24, каде што едно од триесет и пет лица изјавило дека било платено за непријавена работа во периодот од последните 12 месеци.

Забелешка: Поединци кои, покрај својата редовна активност, извршиле некоја друга непријавена активност во последните 12 месеци, за која биле платени во пари или во натура.
Извор: анкета.

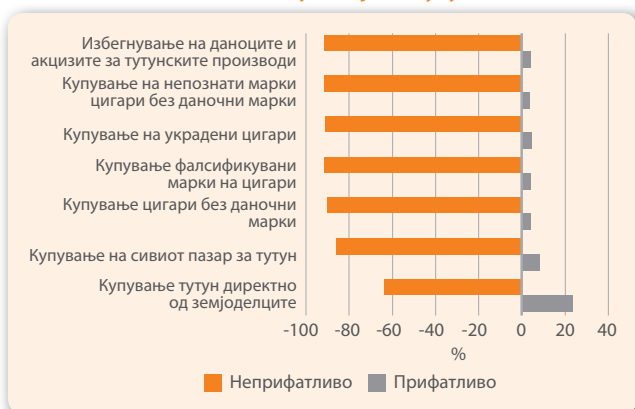
9.

Неприфатливоста на некои одредени практики во нелегалната трговија со тутун

- Поголемиот дел на граѓаните од Северна Македонија, повеќе од 90 проценти од нив, сметаат дека е **неприфатливо или сосем неприфатливо, да се купуваат украдени цигари** (Слика 9.1.).
- Избегнувањето на даноците и акцизите за тутунските производи претставува неприфатливо однесување за 91 процент од македонските граѓани.
- Граѓаните имаат негативно јавно мислење и за злоупотребата на купување на цигари без даночни марки.
- Купувањето на тутунски производи на сивиот пазар е неприфатлива практика за 86 проценти од граѓаните.
- Речиси 64 проценти од граѓаните во Северна Македонија сметаат дека е неприфатливо да се купува тутун директно од земјоделците.

Воопштено земено, постои негативно мислење во јавноста за нелегалната трговија со тутун во Македонија.

Слика 9.1. **Неприфатливоста на некои одредени практики во нелегалната трговија со тутун**

Купувањето на тутунските производи на сивиот пазар е неприфатлива за речиси 64 проценти од граѓаните.

Извор: податоци од истражувањето.

10.

Перцепциите и мислењата на јавноста за сивиот пазар

- Речиси осум од десет граѓани сметаат дека сивиот пазар со тутунски производи, исто така предизвикува значителна штета на општеството.
- Повеќе од 77 проценти од граѓаните во Северна Македонија се согласуваат дека сивиот пазар со тутунски производи предизвикува **значителна штета за државниот буџет** (Слика 10.1.).
- Околу 76 проценти од испитаниците препознаваат дека постои врска помеѓу сивиот пазар со тутунски производи и другите форми на криминал, па сметаат **дека сивиот пазар со тутунски производи предизвикува зголемување на другите форми на криминал.**
- Речиси две третини од граѓаните во Северна Македонија се согласува дека сивиот пазар со тутунски производи предизвикува губење на работните места во Северна Македонија.
- Поголемиот дел од испитаниците во Северна Македонија (78 проценти) имаат негативно ставање за криумчарењето на тутунски производи и сметаат дека тоа претставува составен дел на организираниот криминал (Слика 10.2.).

Воопштено земено, поголемиот дел од граѓаните во Македонија ги препознаваат негативните ефекти од сивиот пазар со тутунски производи.

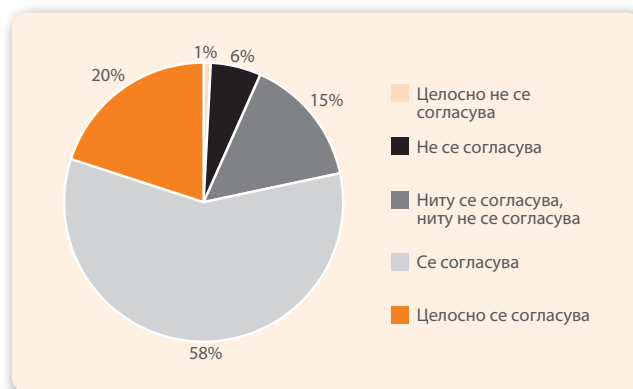
Слика 10.1. Сивиот пазар со тутунски производи предизвикува...

Извор: податоци од истражувањето.

Слика 10.2. Кримчарењето на цигари и тутун е дел од организираниот криминал

78 проценти од граѓаните сметаат дека кримчарењето на тутунски производи претставува организиран криминал.

Извор: податоци од истражувањето.

Додаток

Табела А1. Детали за истражувањето

Период на истражувањето	февруари – април 2018
Целна популација	Постојаното население на Северна Македонија: возрастна група 18+, со квоти за пушачи пропорционални со земјата каде што стапката на распространетоста на пушењето е (46,6 проценти за мажите, 26,8 проценти за жените) http://www.tobaccoatlas.org/country-data/fyr-macedonia/
Дизајн на примерок	Земање примерок по случаен избор Национално репрезентативен примерок
Контрола на квалитетот	Контролата на квалитетот на собраните податоци е извршена преку повторното контактирање на испитаниците и вкрстените одговори на избрани прашања, со одговорите од првичното интервју Се контролираат минимум 25% на анкетари Логички проверки се спроведени на крајните податоци
Нето големина на примерокот	3.000
Стапка на одговор	50,7%
Метод	CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing – Телефонско интервјуирање со помош на компјутер)

